

Čerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 9. šte. „Slov. Gospodarja“.

1887.

3. marcija.

141.

Zlata sv. meša v Studenicah l. 1886.

(Dalje.)

Kaj se je pa s Studenicami na to zgodilo? Vse premoženje odpravljenega samostana, ki je znašalo 162 853 gld. pripisalo se je takrat na novo ustanovljeni „verozakonski kasi“ ali verskemu fondu. Pa cesarski uradniki so s tem cerkvenim premoženjem tako slabo gospodarili, da bi bilo skorej vse na kant prišlo. Nasvetujejo toraj svitl. cesarju, da naj se samostan in kar njemu sliši, proda, da „verski tond“ vsaj nekaj reši.

V spomladi l. 1827. kupi samostan z vsem, kar je k njemu pripadalo, Martin Linner, ki ga je pa še tisto leto svojemu oskrbniku Alojziju Sparovicu prodal. Ta je kmalu vpeljal novo gospodarstvo na obširnem posestvu. Začel je prostorna zemljišča na drobno razprodajati, ter je, kakor se pripoveduje, za same hoste toliko skupil, kolikor je on za celokupno posestvo bil dal.

Po njegovi smrti (l. 1863) kupil je Studeniško „graščino“ (kakor se je imetje nekdanjih Studeniških nun navadno imenovalo) velik barantalec z lesom, Papst z Gornještajarskega, ta pa ni dolgo tu živel. Po njegovi smrti se je graščina oskrbljevala za njegove dediče. Tako so minola 103 leta, odkar so bile nune od tod pregnane. Sedaj se zgodi nenadoma v Studenicah nekaj, kar nam živo priča, da prebl. Devica Marija na ta svoj „Studenec milosti“ še ni pozabila. „Kulturna borba“, ki je v pretečenih 15 letih na Pruskem in po nje sosednjih deželah menihom in nunam toliko grenkih ur pripravila, imela je po božji previdnosti tudi svojo dobro stran. Mnogo sto in sto redovnikov je v tej dobi zapustilo svojo domovino ter se podalo v najbolj oddaljene kote sveta nezna božcem oznanjvat sv. evangelje, drugi pa so šli v Avstrijo in v ostale katoliške dežele iskat si nove domovine.

V Studenice pripeljala je „kulturna borba“ iz Pruske Silezije nove nune — ne več nekdanje dominikanke, ampak čč. „Magdalenke“, ki so l. 1885 Studenice kupile od Papstovih dedičev ter se pod vodstvom svojega posebnega č. duhovnega očeta ali spirituvala že meseca novembra l. 1885. tukaj naselile. Staro napol razrušeno zidovje vzprejelo je novo življenje in krasno korsko petje, ki je pred sto leti v teh Bogu posvečenih prostorih omolknilo, se je

pomlajeno oživilo. Nekdanja samostanska cerkev se je novim redovnicam le deloma zamogla nazaj dati, ker postala je bila med tem Studeniška farna cerkev. Cesar Jožef II. ustanovil je bil namreč tukaj l. 1786 — toraj ravno pred sto leti — novošegno faro ali kuracijo p. 900 duš. Prvi kurat v Studenicah bil je č. g. France Zeisselsteiner, pozneje župnik in dekan v Kozjem. Pozneje je bila ta kuracija več časa zopet združena s Poličansko faro, iz katere je bila nekdanj izluščena. V sedanjem stoletju bili so tu za kurate sledeči čč. gg.: Antonij Ihan, pozneje župnik v Ločah, Antonij Žuža, pozneje dekan v Slov. Bistrici, h katerej dekaniji Studenice spadajo. Umrli so g. Žuža l. 1884 kot sloviti nadžupnik Laški; Jakob Pleteršnik bili so tu do l. 1850. Kje da so umrli, homo slišali pozneje. Od leta 1850. sem, toraj že več nego 36 let, oskrbljujejo to duhovnijo njeni sedanji župnik, preč. gospod Jožef Altman, ki so leta 1886. ko je fara obhajala stoletnico svojega obstanka (dne 2. avgusta) slavili petdesetletnico svoje duhovenske službe. Čujmo kratek popis te redke svečanosti! (Dalje prih.)

Ant. Mart. Slomška zbrani spisi.

Četrta knjiga.

Različno blago.

Zbral, uredil in izdal Mih. Lendovšek, župnik Makolski. 1885.

(Konec.)

Oglejmo si še kratke razprave tretjega oddelka (str. 357—424), kojega je urednik imenoval: „Razna podučna tvarina“.

1. „Krščanski nauk o nekrščanskih bukvah“. Ta razprava ima sledeče odstavke: „Kaj so nekrščanske bukve?“ „Kdo pa take škodljive knjige piše?“ „Zakaj pa si ljudje takega mrčesa kupujejo?“ „Kaj pa pišejo zapeljivi pisuni, da je ljudem toliko sladko?“ „Kde se pa take bukve tiskajo?“ „Kdo pa tako slabo blago prodaja?“ „Kdo pa bere take škodljive reči?“ „Kaj škodujejo zapeljive knjige?“ „Kako pa se je škodljivih knjig varovati?“ in „Kako se imajo goljufne bukve in nevarne knjižice pokončati?“ Že iz navedenih naslovov lahko razvidimo, kako temeljita je ta razprava, ki se sklepa s temi le besedami: „Beži toraj, krščanska duša, pred krivimi preroki, ki v sedanjih časih po svetu hodijo v lepem ovčjem oblačilu

zasedli Bolgarsko. In tako nam preti nevarnost velikega boja proti Rusom — akoravno nismo storili nič hudega Rusom, akoravno Battenberg ni bil privrženec Avstrijanov.

Zato se naša vlada še tudi drži prijateljstva z nemškim cesarstvom, ker v boji proti Rusom bi se morali držati vsaj te zaveze — akoravno nam še ni bila koristna pri nobeni priložnosti — akoravno so Nemci tam doli nastavili Karola Hohenzollern-a in Aleksandra Battenberga. To je prijateljstvo za silo in trpeti ne more dalje, nego trpi sila.

Ko pa bodo spoznali Rusi, da ne smejo braniti Avstriji in vzhodnim narodom svobodnega razvitka, ko bodo pri svojem neizmernem deželnem bogastvu sklenili, to stran pustiti pri miru in Avstriji prepustiti tam upljiv njenih kulturnih moči — od tiste dobe bode dosti bolj naravna zaveza med Avstrijo in Rusijo. Taka zaveza bi imela gotovo najbolj važne, obema državam najbolj koristne nasledke! Ali — druge podlage ni; Rusija se mora odreči Podonavju!

Dr. Serbec.

Šulverein pa deželni odbor.

(Konec.)

Ker so tedaj pogoji postavljeni med krajnim šolskim svetom v Slatini in med šulvereinom tem načelom, posebno pa tirjatvam državljskih postav nasprotni, so nepostavni, in bi slavni deželni zbor, te pogoje po načrtu finančnega odbora sprejemši, nepostavnost potrdil.

Pa še nekaj družega je premišljenja vredno, § 2 ljudskih šolskih postav ddo. 14. maja 1869, drž. zakonik št. 62, da mora vsaka ljudska, šola, katero ustanovi ali vzdržuje država, dežela ali občina, bodisi v celem ali deloma, biti javna šola, in mladini brez razločka vere pripravljena. Alinea 2 § 2 pravi (bere): „Drugače ustanovljene in vzdržane šole so privatne šole.“

Dozdevno je tedaj, da je to proti postavi, ako je šola v lastnini nemškega šulvereina; kajti če je ona njegova lastnina, tedaj ostane, da si ima javno pravico, privatna, zasebna šola. Šola pa, za katero daruje država in občina je javna šola.

Pod temi pogoji ne morem sprejeti predloga finančnega odseka in predlagam, da se oni predlog ovrže. Pri tem se opominjam in prosim, da se pomisli, koliko zmešnjav bi znalo nastati, ako omenjena šola ne bi bila dozidana, ali ko bi se pogoji pozneje ovrgli, n. pr. po pritoženju na najvišjo inštanco, katere določba je zdaj znana. Iz teh razlogov predlagam, da se predlog finančnega odseka zavrže.

Pripravljen sem pa dovoliti občini Slatina podporo, kajti šola se mora razširiti, občina pa je revna, dežela pa zamore, po besedah predgovornikovih, v tem izrednem slučaju podporo

dovoliti, ker ima tam dežela svoje posestvo in se tudi drugod prigodi da bogati zasebniki k dobrodelnim podjetjem in zavodom z večjo gmotno podporo pristopijo, kakor so postavno zavezani.

Moj nasvet glasi se tako-le:

Gledé rešitve prošnje šte. 93 se deželni odbor pooblašča, krajnemu šolskemu svetu na Slatini 2000 gld. dati k zgradbi nove 4 razredne dekliške šole, katera pa mora biti neodvisna od nemškega šulvereina.

Na druge navedene utemeljitve g. poročevalca, katere nimajo nič meritoričnega na sebi, ampak samo uzroke navajajo, zarad česar je finančni odsek tako ravnal, hočem kratko odgovoriti, da ni skrbeti, naj bi zmanjkalo domačih služabnikov na kopališču v Slatini, ki ne bi nemški znali. Odkar je dežela v posestvu kopališča, so strežnike vedno iz domače okolice jemali, ki so vsi za potrebo nemščino znali, in tako bo tudi znaprej.

Kar se tiče tamošnjega nemškega okraja, tistega pa tamo nikdar ni bilo. 14—15 Nemcev nasproti 4000 Slovincem, to vendar ni nemški okraj! Da se pa zdaj toliko nemški ne govori, za to so drugi uzroki.

Nekdaj so premožnejši kmetje svoje sine v nemške mestne šole pošiljali. Tam so se, bolj po občevanju, kakor pa v šoli nemščine naučili, potem pa so se na deželo vrnili in tam ostali. Zdaj pa ne ostajajo na deželi, ampak živé v mestih v raznih službah, diurnisti pri gosposkah, kancelisti v odvetniških in notarijskih pisarnah; v marsikaterem mestecu na spodnjem Štajarskem je bilo več pisarjev nego pomočnikov. Poprej so se mladenči, po dovršenih šolah, ali pa tudi onemogli dijaki vrnili na deželo. Izmed 50 v prvo latinsko šolo ustopivših dijakov, jih 25—30 šole ni dokončalo, vrnili so se domu in tam ostali; tedaj bili so sinovi premožnejših starišev, ki so bili nemščine vešč, in so s ptujci tudi radi nemški govorili.

Dandanes niso več take razmere. Dandanes kmetje ne pošiljajo več svojih sinov v mesto, ker ne premorejo tega. Poprej je kmet za svojim sinom v mestu 2 gld. na mesec za stanovanje plačeval in hrano je daval v domačih pridelkih. To je lahko storil, zdaj pa se tirja za hrano samo denar in to na mesec 15—20 fl. to je svota, katere kmet ne more tako lahko pripraviti. Zato svojih sinov ne pošiljajo več tako pogosto v mestne šole, kakor poprej. To je poglaviten uzrok, da se nemški okraj, ali bolje rečeno število onih, ki bi nemščino znali, zmanjšuje.

Iz teh uzrokov prosim, da bi se moj predlog sprejel in oni finančnega odseka pa zavrzel. (Bravo! na desnici)